

תוכן העניינים

עזה כעבור שנתיים: תושבים בסיכון בשל נפלי תחמושת.....2
300 אלף פלסטינים תושבי הגדה המערבית הורשו להיכנס לירושלים המזרחית לתפילות הרמדאן.....4
מיזמי הובלת מים במכליות מתמקדים בקהילות החלשות והכניעות ביותר בשטח C.....7
שכונות פלסטיניות מאחורי גדר ההפרדה בירושלים המזרחית.....9
בקצרה.....11

© צילום: משרד האו"ם לתعاون עיניים הומניטריים

סקירה כללית

רוב הקהילות הפלסטיניות בשטח C של הגדה המערבית מתמודדות עם קשיים בגישה למים. על פי הערכות, 180 אזורי מגורים אינם מחוברות לרשת מים כלשהי ותלויים במים יקרים המובלים במכליות כמענה לצורכיהן. גם יישובים המחוברים לרשת מים פגיעים למחסור במים, במיוחד בחודשי הקיץ, ומצב זה מוחרף בשל ההחלטה שקיבלה ביוני חברת המים הישראלית "מקורות" לצמצם את כמויות המים המוזרמות ליותר מ-150 אלף פלסטינים בצפון הגדה המערבית. החודש מתאר גיליון המעקב ההומניטרי מיזם בתיאום יוניסף לאספקת מים מסובסדים ל-20 אלף בני אדם ב-79 קהילות בשטח C, שצריכת המים הממוצעת בהן היא כחות מ-30 ליטר לנפש ביום, הרבה מתחת לתקן הבינלאומי העומד על מאה ליטר לנפש ביום. הגישה המוגבלת למים היא ממכלול הגורמים הדוחקים רגלי פלסטינים בשטח C ומגבירים את סכנת ההעברה בכפייה.

החודש חל יום השנה ה-12 לחוות הדעת המייעצת של בית הדין הבינלאומי לצדק, שקבעה כי חלקי גדר ההפרדה העוברים בתוך הגדה המערבית הכבושה, לרבות ירושלים המזרחית, אינם חוקיים ויש לפרקם. הגיליון הנוכחי מדגיש את הפגיעה שפוגעת הגדר בקהילות פלסטיניות בירושלים המזרחית, המופרדות פיסיית מן המרכז העירוני. עשרות אלפי הפלסטינים החיים בשכונות אלה מתמודדים עם גישה מוגבלת, היעדר שירותים בסיסיים ותשתית ציבורית, בנייה בלתי מתוכננת למגורים והיעדר אכיפת חוק.

גם הגישה לירושלים המזרחית מהווה מקור מרכזי לדאגה בקרב כלל האוכלוסייה הפלסטינית, במיוחד בחודש הרמדאן. מאז 2008 הקלו הרשויות הישראליות במהלך הרמדאן את הדרישות להיתרים עבור פלסטינים בעלי תעודות זהות של הגדה המערבית, לצורך גישה לתפילות יום שישי במסגד אל-אקצא. השנה נכנסו לירושלים המזרחית בארבעת ימי השישי של הרמדאן בסך הכול 300 אלף פלסטינים שעמדו בקריטריונים המבוססים על גיל. עם זאת, הקלות נוספות בהגבלות הגישה, לרבות ההקלות לרוב המתפללים מרצועת עזה, בוטלו לאחר שכבר פורסמו בעקבות מפיגוע קטלני בתל אביב ב-8 ביוני, מיד לאחר תחילת הרמדאן.

דגשים מרכזיים

- מאז סוף מעשי האיבה ב-2014, חפצים החשודים כנפלי מלחמה הרגו ופצעו יותר ממאה בני אדם בעזה.
- בעקבות פיגוע קטלני בתל אביב הוקפאו חלקית ההקלות על גישת פלסטינים שתוכננו לרגל הרמדאן.
- מיזם חדש יתמקד בקהילות חלשות ופגיעות בשטח C שצריכת המים בהן עומדת על פחות משלושים ליטר לנפש ביום.
- בשכונות פלסטיניות מאחורי גדר ההפרדה בירושלים המזרחית אין די תשתית, מתקנים ושירותים נאותים.

נתונים לחודש יוני 2016

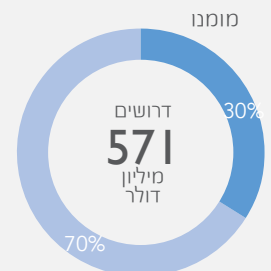
7	אזרחים פלסטינים שנהרגו (כתוצאה ישירה של הסכסוך)
256	אזרחים פלסטינים שנפצעו (כתוצאה ישירה של הסכסוך)
1	ישראלים שנהרגו (כתוצאה ישירה של הסכסוך)
9	ישראלים שנפצעו (כתוצאה ישירה של הסכסוך)
56	מבנים שנהרסו בגדה המערבית
80	בני אדם שנעקרו בגדה המערבית

תוכנית המענה ההומניטרית

2016

571 מיליון דרושים (דולר ארה"ב)

30% מומנו

דרישות שלא נענו

16 ביולי הוא יום השנה השני מאז ההסלמה במעשי האיבה בעזה בשנת 2014, שנמשכה שבועה שבועות. אחד היסודות הקטלניים ביותר שהותירה אחריה ההסלמה ההיא הם נפלי המלחמה שנשארו בשטח ועדיין נשקפת מהם סכנה חמורה לאוכלוסייה האזרחית. החודש מתאר גיליון המעקב ההומניטרי את עבודתה של סוכנות האו"ם לפינוי מוקשים, לרבות המאמצים לפנות פצצות אוויריות גדולות המסכלות מאמצי שיקום ופיתוח. נכון לעכשיו פינתה סוכנות האו"ם לפינוי מוקשים יותר מארבעים אתרי נפילת פצצות, אבל 87 אתרים עדיין ממתנים לפינוי.

בתדרוך שהעביר מזכ"ל האו"ם באן קי־מון למועצת הביטחון ב־12 ביולי הוא תיאר את "המפגש המרגש" שהיה לו לא מכבר עם ילד בן 15 בבית ספר של סוכנות התעסוקה והסעד של האו"ם (אונר"א) בעזה, שחתם את הפגישה במלים "הגבלות קשות מרוקנות כל אדם צעיר משאיפות. כך אנו רואים את עתידנו - כמי שיהרגו על ידי הסכסוך, על ידי הסגר, על ידי הייאוש". מזכ"ל האו"ם הביע את תקוותו ש"לבטח נוכל לדאוג לטוב מכך לכל ילדי פלסטין וישראל. לבטח הם ראויים לאופק של תקווה". את הגיליון חותם מיזם השואף להציע לצעירי עזה תקווה מסוג זה בדיוק. נכון לעכשיו, מיזם הקייטנות של אונר"א מספק פעילויות ספורט ונופש ביותר מ־120 שכונות שונות בעזה, כחלק ממאמצי הסוכנות להעניק תמיכה לצרכים הפסיכו־חברתיים של ילדי פלסטיים.

"לבטח נוכל לדאוג לטוב מכך לכל ילדי פלסטין וישראל. לבטח הם ראויים לאופק של תקווה."

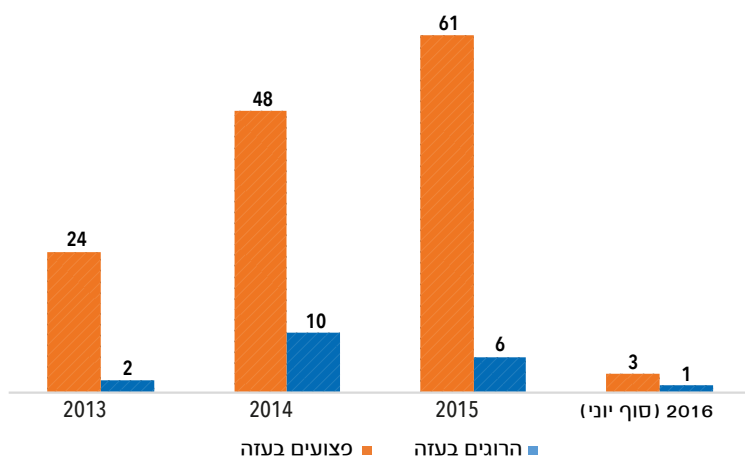
המזכיר הכללי של האו"ם

עזה כעבור שנתיים: תושבים בסיכון בשל נפלי תחמושת

מלוא ההיקף של הזיהום בנפלי תחמושת אינו ידוע

בעזה, נפלי מלחמה וחומרי נפץ אחרים שנותרו לאחר מעשי האיבה ב־2014 וגלי אלימות אחרים ממשיכים להוות סכנה חמורה לחיי האוכלוסייה ולשלומה הגופני. היקף הזיהום בנפלי מלחמה בעזה אינו ידוע. אף שזמן קצר אחרי הסכסוך בשנת 2014 פינו גופים רשמיים ולא רשמיים כאחד מספר רב של נפלי מלחמה, עצמים החשודים כנפלי מלחמה נותרים חבויים ברחבי עזה, בין עיי החורבות של מבנים שנהרסו או טמונים מתחת לפני השטח. מאז סוף מעשי האיבה באוגוסט 2014 נהרגו בפיצוצים של נפלי מלחמה 17 בני אדם, ומאה בני אדם נוספים נפצעו, בהם 46 ילדים.

נפגעי נפלי מלחמה ברצועת עזה

כחלק מאסטרטגיה בת־קיימא לצמצום הסיכונים הנשקפים מנפלי המלחמה, מתמקדת סוכנות האו"ם לפינוי מוקשים באמצעי הגנה, הכוללים את המשך פינויים של עצמים החשודים כנפלי מלחמה, ותמיכה במאמצי השיקום והפיתוח באמצעות מתן מסגרת הוליסטית של אמצעי הפחתת סיכון. אמצעים אלה כוללים ארבעה רכיבים המחזקים זה את זה, שהראשון בהם הוא אומדני סיכון באתרים ספציפיים לקביעת הסכנות ורמת הסיכון. על סמך אומדנים אלה מקבלים עובדי בניין הכשרת מודעות לסיכונים נפלי מלחמה. סוכנות האו"ם לפינוי מוקשים עוקבת אחר העבודות המתנהלות כדי להבטיח שהאמצעים המומלצים אכן מיושמים. הרכיב הסופי הוא תמיכה טכנית מותאמת ממומחה לנטרול חומרי נפץ בכל מקרה של חפץ החשוד שהוא נפל מלחמה. כהשלמה לפעולות אלה ניתן לקהילות בסיכון חינוך לסיכונים נפלי מלחמה, כדי לצמצם את מספר התאונות.

מאז סוף מעשי האיבה ב־2014
פינתה סוכנות האו"ם לפינוי
מוקשים יותר מארבעים עצמים
שנחשדו כפצצות אוויריות גדולות.

מקרה מבחן: פינוי נפלי מלחמה

ביום קיץ חם ביולי 2016, השתלשל מומחה פצצות של סוכנות האו"ם לפינוי מוקשים במורד פיר שנחפר לעומק 12 מטר מתחת לפני הקרקע בשכונה הומה במרכז עזה, כדי לנטרל פצצה אווירית במשקל 925 ק"ג, חלק מהמורשת של סכסוכי העבר בעזה. אף שהאחריות לפינוי נפלי מלחמה מוטלת על משטרת עזה, חוסר הכישורים הטכניים הדרושים לנטרול בטוח של פריטים כאלה אינו מאפשר לנהל כראוי את הטיפול בפצצות אוויריות גדולות בעזה. לפיכך ביקש משרד הפנים בעזה מסוכנות האו"ם לפינוי מוקשים למלא פער זה ולסייע בפינוי פצצות אוויריות. במקרה זה סולקה הפצצה בשלום והושמדה. עבור הטכנאי של סוכנות האו"ם לפינוי מוקשים, השלמת המשימה בבטחה מלווה בסיפוק שבידיעה כי הסכנה סולקה לנצח. לבעלי השטח אפשר סילוקו של נפל המלחמה לסגור פרק כאוב ולהתחיל בתהליך השיקום של רכושו.

כשמומחה לפצצות מנטרל פצצה גדולה הקבורה עמוק מתחת לפני האדמה בשכונה אזרחית בעזה, הוא עושה זאת בהבנה שעבודה זו אינה אלא רכיב הכרחי אחד בגישה הוליסטית המבוססת על שיתוף פעולה, שמטרתה להגן על אזרחים מהסיכון שמהווים נפלי מלחמה. בין יתר פעולותיה, מאז סוף מעשי האיבה ב־2014 פינתה סוכנות האו"ם לפינוי מוקשים יותר מארבעים עצמים שנחשדו כפצצות אוויריות גדולות, שהיוו סיכון לקהילות ומנעו מאמצי שיקום ופיתוח. מבין 131 האתרים שזוהו מאז 2014 בחדש שמצויות בהם פצצות אוויריות מסוג זה, 87 עדיין ממתנים לפינוי. השלמת הטיפול בכל מקרה נמשכת שבועות ומצריכה שילוב יקר של עובדים ומיכון כבד. לפיכך, מה שמגביל את הפינוי המהיר של נפלי מלחמה הנותרים קבורים באדמה היא זמינותו של המימון.

צלופס סוכנות האו"ם לפינוי מוקשים.

ב־18 פולי 2016 יחד טכנאי של סוכנות האו"ם לפינוי מוקשים לפיר חפור, במהלך מבצע פינוי של נפל פצצה אווירית עמוק מתחת לפני הקרקע

לאחר תום מעשי האיבה תמכה סוכנות כינוי המוקשים של האו"ם במיזם כינוי ההריסות של תוכנית הפיתוח של האו"ם, לכינוי וטיפול בטוח ביותר ממיליון טון הריסות. במסגרת תמיכה במאמצי השיקום בתיאום סוכנות הפיתוח של האו"ם נערכו עד לסוף יולי השנה 81 אומדני סיכון; בסך הכול נסקרו שטחים בגודל 405 אלף מ"ר, לרבות 41 ק"מ של כבישים. 211 עובדים קיבלו הכשרה למודעות לסיכונים נפלי מלחמה, ושיעורי כינוי לסיכון הגיעו לכמעט 39 אלף חברי קהילות בסיכון, בהם ילדים וילדות.

במקביל ממשיכה סוכנות האו"ם לכינוי מוקשים לספק לאונר"א, סוכנויות או"ם אחרות וארגונים שותפים לא ממשלתיים הנהגה ומיומנות טכנית של מומחים בניהול סיכונים חומרי נפץ, ובה בעת היא מפתחת תוכניות מגירה לחיזוק המוכנות לשעת חירום. האמצעים להפחתת סכנת נפלי מלחמה שהופעלו בעזה מהווים מענה אחראי ובר-קיימא לזיהוי נפלי מלחמה ולסילוקם, ובסופו של דבר מגינים על חיי אזרחים.

003 אלף פלסטינים תושבי הגדה המערבית הורשו להיכנס לירושלים המזרחית לתפילות הרמדאן

הקלות אחרות של ההגבלות בוטלו לאחר פיגוע קטלני בתל אביב

מאז 2008 החילו הרשויות הישראליות במהלך חודש הרמדאן, במקום הדרישות הרגילות להיתרים, קריטריונים המבוססים על גיל ומתירים לפלסטינים בעלי תעודות זהות של הגדה המערבית להגיע לתפילות יום השישי במסגד אל-אקצא שבירושלים המזרחית. בקריטריונים אלה חלים מדי שנה שינויים קלים, אבל בשנים 2013, 2015 ו-2016 הורשו כל הנשים הפלסטיניות, בכל גיל, להיכנס לירושלים המזרחית לתפילות יום שישי. ב-2016 הוגבלה גישת גברים למי שגילם פחות מ-12 ויותר מ-45.

בנוסף ניתנו מדי שנה, בהקשר של הרמדאן, היתרים לביקורי משפחות המעניקים לבעלי תעודות זהות של הגדה המערבית גישה לירושלים המזרחית במהלך חודש הרמדאן וחג עיד אל-פיטר; בדרך כלל היתרים אלה תקפים בכל הימים מלבד ימי שישי ושבת. פלסטינים תושבי הגדה המערבית בגילים שאינם נכללים בהגדרות אלה יכלו גם הם להגיש בקשות להיתרי כניסה לתפילות יום שישי. ב-9 ביוני השנה הקפואו הרשויות הישראליות

"יש למצות את הדין עם

האחרים למתקפות הטרור

האחרונות. ברם, סגרים - כמו

אלה שהוטלו בחברון - מענישים

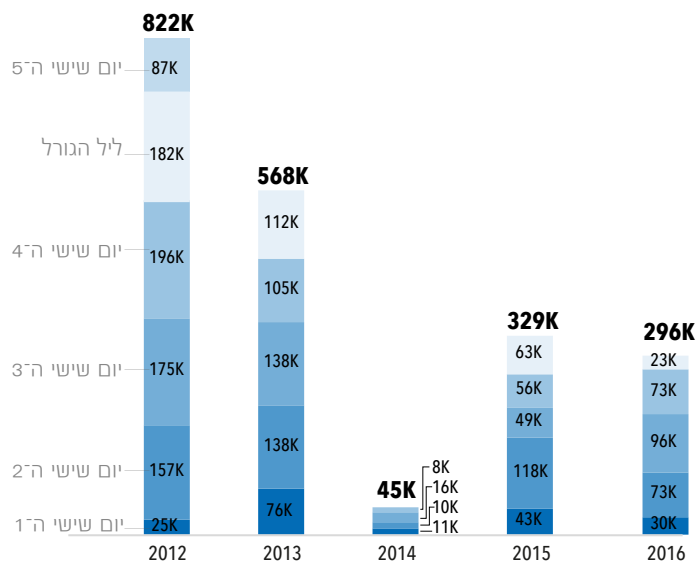
אלפי פלסטינים חפים מפשע

ומהווים ענישה קולקטיבית."

מזכ"ל האו"ם

בעקבות שני פיגועים פלסטיניים בנפת חברון, ב-30 ביוני וב-1 ביולי, שבהם נהרגו שני מתנחלים (אחת מהם ילדה), חסמו כוחות ישראליים מספר צמתים המובילים אל כפרים ועיירות ברחבי הנפה ומתוכם, לרבות העיר חברון עצמה. כתוצאה מכך נפגעה במידות שונות גישתם של תושבי נפת חברון (כ-700 אלף נפש) לשירותים ולמקורות מחיה, זאת עקב ההגבלות שהוטלו על העיר חברון, המשמשת מרכז שירותים. רוב הסגרים הללו הוסרו בהדרגה לקראת סוף יולי. בתדורך שהעביר למועצת הביטחון ב-12 ביולי, הצהיר מזכ"ל האו"ם כי "יש למצות את הדין עם האחרים למתקפות הטרור האחרונות. ברם, סגרים - כמו אלה שהוטלו בחברון - וכן הריסות לשם ענישה וביטול גורף של היתרים מענישים אלפי פלסטינים חפים מפשע ומהווים ענישה קולקטיבית."

נתוני גישה בחודש הרמדאן, 2016-2012

כ־300 אלף פלסטינים בעלי תעודות זהות של הגדה המערבית שעמדו בתנאי הגישה שקבע המנהל האזרחי הישראלי נכנסו לירושלים המזרחית במהלך הרמדאן

את ההיתרים שניתנו לשתי הקטגוריות - שמספרם על פי הערכות כ־83 אלף - בעקבות כיגוע ירי יום קודם לכן בתל אביב, שבו נהרגו ארבעה ישראלים, ימים ספורים אחרי תחילת חודש הרמדאן ב־6 ביוני.

על פי נתונים רשמיים של המנהל האזרחי הישראלי, כ־300 אלף פלסטינים בעלי תעודות זהות של הגדה המערבית שעמדו בתנאי הגישה שקבע המנהל האזרחי הישראלי נכנסו לירושלים המזרחית במהלך הרמדאן דרך שלושה מחסומים מרכזיים בגדר ההפרדה:

קלנדיה, גילה ואזייתון (ראו תרשים להשוואה עם שנים קודמות).

במחסומים עצמם החילו הרשויות הישראליות הסדרים להקלת הגישה של אלפי פלסטינים, לרבות הגדרת מסלולים נפרדים לגברים ולנשים, ומסלולים מיוחדים למקרים הומניטריים; הפחתת צפיפות היתר בצד של המחסום הפונה לירושלים המזרחית, באמצעות שיפור תהליך רכישת כרטיסי הנסיעה והעלייה לאוטובוסים; ושיפור זרימת הולכי הרגל בתוך העיר העתיקה של ירושלים.

ولמרות כל זאת, השנה התעוררו שלושה חששות מרכזיים ביחס לתפעול המחסומים. ראשית, לא ניתנו הוראות ברורות מי זכאי להשתמש במסלולים ההומניטריים, המיועדים לרוב לקשישים ולחולים. במחסום קלנדיה, לעתים קרובות לא אפשרה צפיפות

כבשמונה השנים שעברו, גם השנה תיאם משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים את המעקב בשטח אחר המחסומים החולשים על תנועת פלסטינים לירושלים המזרחית בארבעת ימי השישי של חודש הרמדאן, בשיתוף פעולה עם ארגונים הומניטריים שותפים אחרים. המטרה היא לעקוב אחר חופש הפולחן והגישה לאתרים מקודשים בירושלים המזרחית; לזהות סיכונים ואמצעים שיקלו על הפגיעים והחלשים ביותר; לספק לרשויות הישראליות משוב, שחלקו יושם השנה; ולתרום לניתוח של מגמות גישה רחבות יותר, שמבצע משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים. המעקב התבצע משני העברים של המחסומים הבאים: קלנדיה, גילה/בית לחם, זייתון ושועפט, וכן בעיר העתיקה של ירושלים.

היתר להגיע למסלול ההומניטרי לגברים.

שנית, ביום שישי השלישי של הרמדאן, בשתי הזדמנויות לפחות, התירו כוחות ישראליים לגברים בני כל הגילים לעבור במחסום קלנדיה, רק על מנת להורות לחלקם לשוב על עקבותיהם בעת שניסו לעלות לאוטובוסים, בנימוק שאינם עומדים בתנאי הגיל. ביום שישי הרביעי לרמדאן (1 ביולי) החמירה בעיה זו את צפיפות היתר בצד המיועד למעבר גברים במחסום קלנדיה, שבו המתינו בתור מספר רב מהרגיל של גברים בני פחות מ־45 בתקווה לעבור, הודות להקלות שהוחלו בהסדרים שבוע קודם לכן.

ביום שישי הרביעי והאחרון של רמדאן ירו כוחות ישראליים באופן סדיר רימוני גז מדמיע ורימוני הלם על המונים שהמתינו בתור, והורו לגברים בני פחות מ־45 לחזור על עקבותיהם. כן דווחו כמה מקרים שבהם יידו פלסטינים אבנים. לדברי מקורות רפואיים פלסטיניים, פלסטיני בן 63 משכם נהרג כתוצאה משאיפת גז מדמיע, ו־21 פלסטינים נפצעו (18 משאיפת גז מדמיע ושלושה מרימוני הלם). על פי דיווחים, גם חייל ישראלי נפצע מיידיו אכן. בהזדמנות אחת במהלך הפרות הסדר פתחו כוחות ישראליים את מחסום קלנדיה לגברים בני כל הגילים, ואחר כך שבו וסגרו אותו וחידשו את ירי רימוני הגז המדמיע וההלם. החשש השלישי הוא בגין העובדה שזו הפעם הראשונה שהכוחות הישראליים שאיישו את מחסום שועפט לא התירו לפלסטינים תושבי הגדה המערבית שכתובתם ענתא ושועפט,

גישת פלסטינים מעזה לירושלים המזרחית במשך חודש הרמדאן

מאז אוקטובר 2014 הורשה גם מספר מוגבל של פלסטינים מעזה, לרוב בני יותר מ־60, להשתתף בחודש הרמדאן בתפילות יום שישי במסגד אליאקצא. השנה הודיעו גם על מספר הקלות עבור תושבי עזה לרגל ימי שישי של חודש הרמדאן, בהן 500 היתרים לבני יותר מ־50 שנה, 300 היתרים לתפילה במסגד אליאקצא בימים מראשון עד חמישי, ו־800 היתרים נוספים, על פי אותם קריטריונים של גיל, לליל הגורל (לילת אליקדר). בעקבות הפיגוע הקטלני בתל אביב, ב־9 ביוני, הוקפאו הקלות אלו. המכסה הקיימת, של כ־300 בני אדם מעזה שגילם יותר מ־60, המורשים מאז אוקטובר 2014 להתפלל בימי שישי באליאקצא בכל השנה, נותרה בעינה כל משך החודש, מלבד ה־11 ביוני שבו לא הותרה כלל גישה מעזה. מאחר שמחסום רפיח הנתון לשליטת מצרים נותר גם הוא סגור במשך רוב חודש הרמדאן, נמנע גם המעבר של מי שקיוו לעלות לרגל למכה.

ואשר עמדו בקריטריון הגיל, לעבור במחסום. תופעה זו עולה בקנה אחד עם המדיניות החדשה של המנהל האזרחי הישראלי, שהוחלה מדצמבר 2015, המתירה את השימוש במחסום זה רק לבעלי תעודות זהות של ירושלים המזרחית. המדיניות החדשה אינה ידועה לרוב הציבור וגרמה למקרים רבים שבהם נמנעה באופן שיטתי הגישה במחסום שועפט מקשישים פלסטינים מענתא ושועפט, שנאלצו לנסוע למחסום זייתון (במרחק 20 ק"מ) או למחסום קלנדיה (במרחק 13 ק"מ).

מיזמי הובלת מים במכליות מתמקדים בקהילות החלשות והפגיעות ביותר בשטח C

המחסור במים מגביר את סכנת ההעברה בכפייה

רוב הקהילות הפלסטיניות ברחבי שטח C של הגדה המערבית מתמודדות עם בעיות חמורות בגישה למים. על פי מיזם פרופיל הפגיעות - סקר מקיף של כל הקהילות בשטח C שתואם בשנת 2013 על ידי משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים - 180 אזורים מגורים אינם מחוברים לרשת המים ו־122 אזורים מגורים נוספים מחוברים, אך אינם מקבלים מים כלל או שאספקת המים אליהם אינה סדירה.¹ מצב זה קשור ישירות למשטר התכנון והאיזור המפלה והמגביל שהרשויות הישראליות מיישמות בשטח C.²

קהילות אלה נאלצות להסתמך על איסוף ואגירה של מי גשמים בעונת החורף ובחודשי האביב הראשונים, ועל מים מובלים במכליות בין יוני לאוקטובר. עלות המים המוזרמים בצינורות ברשתות היא כ־5 ש"ח למטר מעוקב (מ"ק), אבל תושבי מרבית הקהילות המבודדות משלמים למוכרים פרטיים בין 20 ל־50 ש"ח למ"ק, תלוי באילוצי המרחק והגישה. בקהילות העניות ביותר, רכישות מים אלה עלולות להוות עד מחצית מהוצאות המשכחה בחודש.

גישה מוגבלת למים פוגעת ישירות ברווחתם של בני אדם, תורמת לשחיקה המתמשכת של הכנסתם ומחיתם, ומגדילה את חשיפתם להפחדה ולאלימות בעת שהם מביאים מים ממקורות מרוחקים. גורמים אלה, יחד עם הרס בתים ומבנים המשמשים למחייה

חברת המים הישראלית מפחיתה את אספקת המים לכפרים בצפון הגדה המערבית.

מתחילת יוני 2016, הפחיתה חברת המים הישראלית "מקורות" - הספקית הגדולה ביותר של מים מוזרמים בצינורות בגדה המערבית - את כמות המים המוזרמת ל־14 כפרים פלסטיניים בנפות שכם, קלקיליה, סלפית וגנין.³ לדברי רשות המים הפלסטינית ומקורות פלסטיניים מקומיים, הצמצום נע בין 50% ל־70%. צעד זה אילץ יותר מ־150 אלף בני אדם החיים בכפרים הנפגעים להגביר את תלותם במים יקרים המובלים במכליות כדי לתת מענה לצורכי הבית והמחיה שלהם. דובר משרד הביטחון הישראלי אמר לאמצעי התקשורת הישראליים כי "כתוצאה מצריכת מים מוגברת בחודשי הקיץ, נדרשים ניהול וויסות של הזרימה על מנת לאפשר אספקה מרבית לכלל האוכלוסיות. לאור הבעיה, אישר ראש המנהל האזרחי בצו שעה להשמיש את מתקן הקידוח 'אריאל 1' כדי להגדיל את כמויות המים לתושבי צפון השומרון."⁴ לדברי רשות המים הישראלית, המחסור במים בצפון הגדה המערבית השפיע גם על התנחלויות.⁵

בשטח C, 180 אזורים מגורים אינם מחוברים לרשת המים ו־122 אזורים מגורים נוספים מחוברים, אך אינם מקבלים מים או שאספקת המים אליהם אינה סדירה.

בגין היעדר היתרי בנייה, יוצרים מכלול של תנאים הדוחקים את רגליהם של פלסטינים ומגבירים את סכנת ההעברה בכפייה.

סבסוד הובלת מים במכליות

כדי להקל מצב זה, יפעלו ארגון GVC (ארגון בינלאומי לא ממשלתי) ויוניסף בתיאום עם רשות המים הפלסטינית במיזם שיתמקד בקהילות בשטח C שבהן צריכת המים הממוצעת היא כחות מ³ 30 ליטר לנפש ביום, ו/או כאלה המשלמות יותר מ³ 20 ש"ח למ"ק עבור מים מובלים במכליות. על סמך קריטריונים אלה זוהו 79 קהילות שאוכלוסייתן מונה כ־20,700 נפש.

כל תושבי הקהילות הללו יקבלו מים מסובסדים בהיקף של 30 ליטר לנפש ליום, במחיר של 10 ש"ח למ"ק, לתקופה של תשעים יום, בלא קשר למיקום הקהילה או לנקודת אספקת המים. בנוסף על כך, 33 בתי הספר הפועלים באזורים שנבחרו למיזם יקבלו בחינם הקצאה של חמישה ליטרים ליום לתלמיד, ושתי המרפאות יקבלו עשרה ליטרים לנפש ליום.

החלוקה תתבסס על מערכת תלושים שנציגי הקהילה ימכרו בתיאום עם מועצות השירותים המשותפות של האזורים שנבחרו למיזם. בסיס נתונים של רשות המים הפלסטינית לניהול חלוקת התלושים יקל על היישום והמעקב של המיזם, ויבטיח יעילות ושוויון. המוטבים יהיו מעורבים ישירות בתהליך, על מנת לקדם אחריות. הכוונה להתחיל במיזם, העתיד

יום השנה ה-12 לחוות הדעת המייעצת של בית הדין הבינלאומי לצדק

ב־9 ביולי 2004 פרסם בית הדין הבינלאומי לצדק חוות דעת מייעצת בנושא ההשלכות החוקיות של בניית חומה בשטח הפלסטיני הכבוש. בית הדין הכיר בכך שישאל "נאלצת להתמודד עם מעשי אלימות רבים, בלתי מובחנים וקטלניים נגד אוכלוסייתה האזרחית" ובכך שיש לה "הזכות, ואף החובה, להגיב במטרה להגן על חיי אזרחיה, [ואולם] האמצעים הננקטים חייבים להתבצע בכפוף למשפט הבינלאומי החל" בהקשר זה.

בית הדין ציין כי אותם קטעים של גדר ההפרדה העוברים בתוך הגדה המערבית, לרבות ירושלים המזרחית, מהווים הפרה של התחייבויותיה הבינלאומיות של ישראל במסגרת המשפט הבינלאומי. בית הדין קרא לישראל להפסיק את בניית גדר ההפרדה "לרבות בתוך ירושלים המזרחית וסביבה"; לפרק את קטעי גדר ההפרדה שכבר הושלמו; וכן "לבטל או להכריז על אי־נפקותן של כל פעולות החקיקה והתקנות הנוגעות לחומה". כן קרא בית הדין לישראל "לפצות" בגין "ההפקעה וההרס של בתים, בתי עסק ונכסים חקלאיים", ו"להשיב את האדמות, הבוסתנים, מטעי הזיתים ונכסי דלא־נייד האחרים שנתפסו". בית הדין קבע גם כי אל למדינות החברות באו"ם להכיר במצב הבלתי חוקי שיצרה גדר ההפרדה, וכי עליהן להבטיח כי ישראל תציית למשפט הבינלאומי. אף שזו חוות דעת משפטית מייעצת שאיננה מחייבת, ב־20 ביולי 2004 אישרה העצרת הכללית של האו"ם ברוב מכריע את החלטה ES-10/15, הקוראת לישראל לציית לחוות הדעת של בית הדין הבינלאומי לצדק.⁶

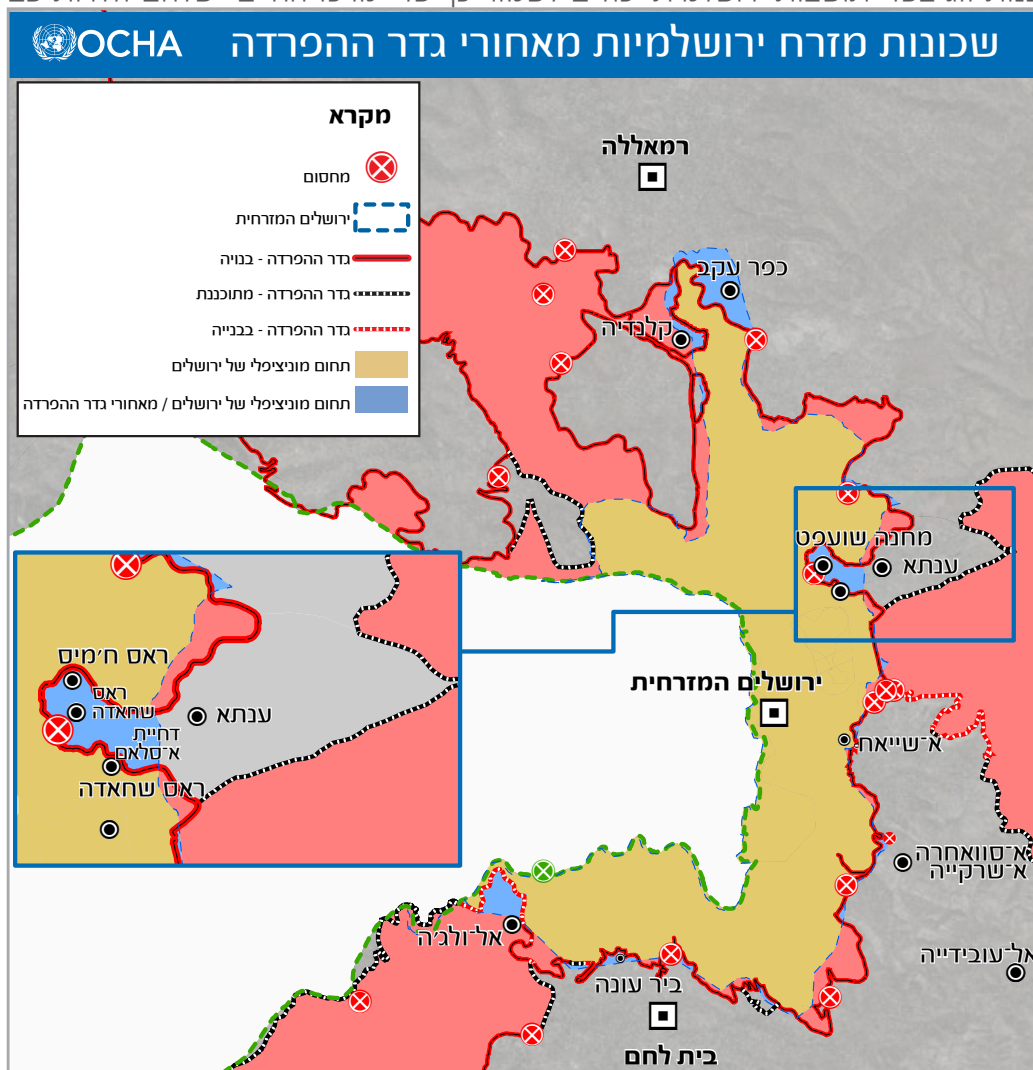
לעלות כ־500 אלף דולר, בחודש אוגוסט והוא ייושם באמצעות הקרן ההומניטרית לשטח הפלסטיני הכבוש.

שכונות פלסטיניות מאחורי גדר ההפרדה בירושלים המזרחית

גדר ההפרדה מנתקת פיסיית מספר שכונות פלסטיניות בירושלים המזרחית מהמרכז העירוני שלהן, אך ששכונות אלה נותרות בתוך הגבול המוניציפלי כפי שהוכרז על ידי ישראל, ותושביהן שומרים על מעמד תושב הקבע שלהם בעיר. הפלסטינים החיים בשכונות אלה נאלצים כעת לעבור במחסומים על מנת להגיע למקומות עבודתם ולשירותי הבריאות, החינוך והשירותים האחרים שהם זכאים להם כתושבי ירושלים.

שתי השכונות שהפגיעה בהן היא הקשה ביותר הן כפר עקב ואזור מחנה שועפט (אזור הכולל את מחנה שועפט, ראס ח'מים, ראס שחאדה ושכונת דחיית א־סלאם בענתא). מובלעות קטנות יותר כוללות את א־שייחא, הכפר קלנדיה וחלק מא־סוואחרה א־שרקיה. כן נפגעו ביר עונה וחלק מאל־ולגיה בנפת בית לחם, שאותם כללה ישראל ב־1967 בתחום המוניציפלי של ירושלים (ראו מפה).

על פי הערכות, אוכלוסייתם של אזורים אלה מונה בסך הכול 160 אלף נפש, אך שהיחס בין תושבי ירושלים המזרחית לבעלי תעודות זהות של הגדה המערבית אינו ידוע. כפר עקב, במיוחד, הוא מקום המגורים המועדף על זוגות שמעמד התושבות שלהם "מעורב"; בני/בנות זוג בעלי תושבות ירושלמית יכולים לשמור כך על "מרכז החיים" שלהם ולחיות עם

ב־2005 הקימה ישראל "מנהל קהילתי עוטף ירושלים" על מנת לתת מענה מיטבי לצרכים בסיסיים ולהבטיח שהיישובים הפלסטיניים שגדר ההפרדה ניתקה מהעיר ימשיכו לקבל שירותים ממלכתיים ומוניציפליים. "עוד הבטיחה מדינת ישראל לממן הסדר הסעות עבור כלל התלמידים החיים מחוץ לעוטף ירושלים, להקים מנהל קהילתי, לבנות בתי־ספר חדשים, לשכור כיתות, להקצות מוקדי שירות עירוניים ולהסדיר נתיבי תנועה חלופיים למקרי חירום בעבור תושבי האזור וצוותי החירום."¹¹ אלא שלדברי האגודה לזכויות האזרח בישראל, "על אף החלטת ממשלה בנושא מלפני עשור, ועל אף התחייבויות שונות שניתנו במסגרת עתירות לבג"ץ, לא מומשו עד היום ההבטחות הרבות שניתנו לתושבים."¹²

בני/בנות זוגם תושבי הגדה המערבית בלי שכן/בת הזוג יידרש להשיג היתר לחיות באזורים אלה.

היעדר שירותים, מתקנים וביטחון

תושבי שכונות אלה ממשיכים לשלם ארנונה, אך התשתיות, המשאבים והשירותים הציבוריים בהן ירודים משמעותית או נעדרים כליל. כבישים אינם סלולים ואין בהם מדרכות, תאורת רחוב או מעברי חציה להולכי רגל.⁷ במקרים מסוימים, כמו בראס ח'מים, שילמו תושבים עבור תחזוקת הכבישים שלהם עצמם.⁸ מערכות המים והביוב כורעות תחת הנטל ואינן עומדות בקצב גידול צורכי האוכלוסייה הגדלה.⁹ העירייה מוציאה את השירותים הבסיסיים, לרבות איסוף אשפה, לקבלנים פרטיים על בסיס אומדני־חסר של מספר התושבים הממשי, עובדה היוצרת פערים משמעותיים. במחנה שועפט הוביל נוהג זה לשריפת אשפה באופן קבוע ולמפגעים סביבתיים אחרים.¹⁰

משטרת ישראל נכנסת רק לעתים נדירות לשכונות שמאחורי גדר הפרדה, למעט "משיקולים ביטחוניים". ברם, במסגרת הסכמי אוסלו נאסר רשמית על הרשות הפלסטינית לפעול בשכונות אלה, מצב היוצר ריק ביטחוני שמוצא את ביטויו בעלייה בפריעת חוק, בכשיעה

ובסחר בסמים.¹³ אמבולנסים ישראליים אינם נכנסים לשכונות אלה, ומשום כך נאלצים אמבולנסים פלסטיניים לתאם העברה של מטופלים במחסומים.¹⁴

בנייה פרועה

משטר התכנון המגביל בירושלים המזרחית יוצר מחסור קשה בדיר; מי שבונים בנייה "בלתי חוקית" מסתכנים בהריסה, עקירה ואמצעי ענישה אחרים. אחד ההיבטים הבולטים של השכונות הפלסטיניות שמעבר לגדר ההפרדה הוא הגידול המהיר והלא רשמי בבנייה למגורים, במיוחד של מבנים רבי-קומות. בנייה זו מונעת מהיעדר אכיפה מוניציפלית והיעדר העונשים וההריסות המושגים על פלסטינים ביתר העיר.¹⁵ התופעה בולטת ביותר בשתי המובלעות הגדולות, כפר עקב¹⁶ ואזור מחנה שועפט, אבל גם באזורים קטנים יותר, כמו אֶשְׁאִייה וביר עונה, קיימת נכון לעכשיו תנופת בניה דומה.

הביקוש הרב לדיר הוביל לבנייה בלתי מורשית ולנהגים מסוכנים: בניינים הנבנים במרחק מטרים ספורים זה מזה, ללא תשתיות נאותות למים, ניקוז, ביוק, חשמל וכבישים. במחנה שועפט התקינו התושבים קווי חשמל ומים עיליים מאולתרים, המגבירים את הסכנה לתושבים. היעדר פיקוח מוניציפלי שיבטיח תקני הנדסה ובטיחות בסיסיים ניכר במיוחד בהיעדר תוכניות מגירה למקרה של רעידות אדמה וסכנות אחרות.¹⁷

בקצרה

מאז 2015 פתחה ישראל ב-24 חקירות פליליות של הריגה ופציעה של פלסטינים, ואלה הובילו להגשת כתב אישום אחד

הרבעון האחרון של 2015 התאפיין בעלייה חדה בפיגועי דקירה, דריסה וירי נגד ישראלים, שביצעו פלסטינים שלא היו קשורים לארגון כלשהו, וכן בהפגנות שהתקיימו כמעט מדי יום והיו מלוות בעימותים. כתוצאה מכך היה מספר הנפגעים הפלסטינים בגדה המערבית בשנת 2015 (145 הרוגים ו־14 אלף פצועים) הגבוה ביותר מאז שנת 2005, השנה שבה החל משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים לתעד תקריות. גם מספר הנפגעים הישראלים בגדה המערבית ובישראל היה הגבוה ביותר מאז 2005 (25 הרוגים ו־300 פצועים). במחצית הראשונה של 2016 ניכרה ירידה בתדירות ההפגנות והעימותים ובעוצמתם, בצד ירידה מתונה יותר במספר המתקפות הפלסטיניות.

תגובתם של כוחות ישראליים בתקריות רבות עוררה חשש בדבר אפשרות של שימוש מופרז בכוח, ואף הוצאות להורג בלא משפט. לדברי משרד היועץ המשפטי לממשלה הישראלי,¹⁸ בין אוקטובר 2015 ליוני 2016 פתחו הרשויות הישראליות בסך הכול ב־24 חקירות פליליות של תקריות שבהן נהרגו או נפצעו פלסטינים בידי כוחות ביטחון ישראליים בגדה המערבית ובישראל. מבין החקירות הללו הובילה אחת להגשת כתב אישום ולהעמדתו של חייל לדין.¹⁹ 142 תיקים נוספים "נבדקו"; במחציתם (71 מקרים) קבעה הרשות הנוגעת בדבר²⁰ כי "לא נדרשו הליכים משפטיים או משמעתיים נוספים". 71 המקרים הנותרים עדיין נבדקים או ממתנים להחלטה בדבר המשך הטיפול בהם. באוקטובר 2015 הרגו כוחות ישראליים תשעה אזרחים פלסטינים ופצעו 237 אזרחים נוספים במהלך עימותים

אחד ההיבטים הבולטים של השכונות הפלסטיניות שמעבר לגדר ההפרדה הוא הגידול המהיר והלא רשמי בבנייה למגורים, במיוחד של רבי-קומות.

שטח הדיג בעזה הוגבל שוב לאחר שהורחב לזמן קצר

אחרי כחות משלושה חודשים שבהם הרחיבו הרשויות הישראליות את אזור הדיג לאורך חופה הדרומי של עזה משישה לתשעה מיילים ימיים, ב־27 ביוני נאכף מחדש הגבול בן ששת המיילים הימיים. ההרחבה קצרת הימים, ב־3 באפריל 2016, הייתה לשטח קטן מ־20 המיילים הימיים המוסכמים במסגרת הסכם אוסלו, אבל להערכת התאחדות הדייגים די היה בה להוביל לעלייה של 25% באיכות ובמגוון של שולל הדיג.

מאז ספטמבר 2000 החמירה ישראל, בנימוק של שיקולים ביטחוניים, את ההגבלות על גישת פלסטינים לים וליבשה בקרבת גדר המערכת עם ישראל (השטחים שהגישה אליהם מוגבלת). הגבלות אלה נאכפות באמצעות ירי ישיר או יריות אזהרה של תחמושת חיה, הרס רכוש, מעצרים והחרמה של ציוד. כמו כן אוכפות ישראל ומצרים "שטח אסור בדיג" לאורך גבולותיהן הימיים עם עזה. יותר מ־35 אלף פלסטינים תלויים למחייתם בענף הדיג.

קייטנות אונר"א מתחילות לפעול בעזה

קייטנות אונר"א פועלות בין 23 ביולי ל־11 באוגוסט ביותר מ־120 מקומות שונים ברחבי רצועת עזה, לרבות מתקנים המאפשרים גם לילדים בעלי צרכים מיוחדים להשתתף בהם. הפעילות במחנות הקיץ כוללת ענפי ספורט כגון כדורגל, כדורסל ומשחקים פופולריים כמו טרמפולינות, מגלשות ומרוצי שקים. כן יוצעו פעילויות אחרות, כמו מלאכת יד וציור. כ־140 אלף תלמידים כבר נרשמו למחנות.

השנה ייקבע נושא ספציפי לכל אזור. בצפון הרצועה, בית חנון וג'באליה תתמקד הפעילות בבריאות הנפש במסגרת רווחתם הכללית של ילדים, משום שבמעשי האיבה בשנת 2014 הייתה הפגיעה באזור זה מהקשות ביותר. הנושא בעיר עזה הוא "צמצום, שימוש חוזר ומִחזור" להעלאת המודעות לערכם של משאבי טבע. במרכז רצועת עזה תתמקד הפעילות בדמוקרטיה ובפרלמנטים של ילדים, שבמסגרתם יגלמו ילדים תפקידים כגון מזכ"ל האו"ם, הנציב הכללי של אונר"א או מנהל הפעילות של אונר"א, בסימולציות של גופים וסוכנויות של האו"ם. אזור חיאן יונס יחקור מאכלים וריקודים פלסטיניים מסורתיים, וברפיח יתנהלו פעילויות הנופך של הילדים באנגלית. הילדים בקייטנות יעמדו בקשר עם ילדים ברחבי העולם כדי לתרגל את כישורי השפה שלהם ולהחליף חוויות עם עמיתיהם.

במהלך הסכסוך בשנת 2014 קיפחו בסך הכול 548 ילדים את חייהם וכאלף ילדים נפצעו - חלקם כציעות קשות שיותירו אותם נכים לכל חייהם. אלפי ילדים נוספים נעקרו מבתיהם. מיזם הקייטנות הוא חלק ממאמצי הרבים של אונר"א לתמוך בצרכים הפסיכו־חברתיים של ילדי פליטים, ובמסגרתו היא מספקת לילדים מקום מוגן ונעים לשחק בו ואפשרות לקשור קשרי חברות חדשים.

הערות

1. לעיון מקוון בבסיס נתונים דינאמי המציג את ממצאי מיזם פרופיל הפגיעות ראו: <http://www.ochaopt.org/vpp.aspx>
2. ראו:
- Report of the Secretary-General on "Israeli settlements in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and in the Occupied Syrian Golan", A/HRC/31/43, 20 January 2016, para. 69.
- ראו גם משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים: «סכנה מרחפת: צווי הריסה בשטח C של הגדה המערבית», ספ" טמבר 2015.
3. הכפרים הנפגעים הם: חווארה, דיר אל-חטב, סאלם, עזמות, ג'ית, סרה, כפר קדום, אל-פונדוק, ג'נספוט, קראוות בני חסן, אל-פנדקומיה, אל-עסאסה וסילת אדזה.
4. עמירה הס, «ישראל מקצצת את אספקת המים לרכבות פלסטינים בגדה מתחילת החודש», הארץ, 21 ביוני 2016.
5. שם.
6. לנסח המלא של חוות הדעת של בית הדין הבינלאומי לצדק, ראו: <http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=4&k=5a&case=131&code=mwp&p3=4>
7. «מתוך עשרים וחמישה ק"מ של כבישים בכפר עקב, ארבעה ק"מ בלבד סלולים ומצויים במצב סביר», עיר עמים, «עקורים בעירם», עמ' 27.
- http://www.ir-amim.org.il/sites/default/files/%D7%A2%D7%A7%D7%95%D7%A8%D7%99%D7%9D%20%D7%91%D7%A2%D7%99%D7%A8%D7%9D_0.pdf
8. «תושבי שכונה במזרח ירושלים מאסו בהזנחה - וסללו בעצמם כביש», ניר חסון, הארץ, 12 באפריל 2016, <http://www.haaretz.co.il/news/local/premium-1.2912242>
9. במרס 2014 נותקה למשך שבועות אספקת המים למחנה שועפט ולאזורים השכנים לו. הרשויות הסבירו כי התשתיות לא הורחבו ואין עומדות בקצב הגידול החד באוכלוסייה, וכי רוב הבתים נבנו בלי היתר. בינואר 2015 פסק בג"ץ כי על הרשויות לשדרג את קווי המים הקיימים כדי להגביר את לחץ המים, וכן קבע כי יחלו פגישות עם התושבים בכדי להסדיר את גביית התשלום בעבור המים. עיר עמים, «עקורים בעירם», עמ' 26.
10. שם. במחנה שועפט אחראית סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם (אונר"א) על תברואה ואיסוף, אבל תושבי השכונות הסמוכות משליכים את האשפה שלהם במחנה כדי שאונר"א תאסוף אותה, כך שהנטל הוא הרבה מעבר ליכולתיה של הסוכנות. באשפיה, אוספת עיריית אל-עזריה את האשפה אף שרשמית נאסר עליה לפעול באזור זה, הנמצא בתחום השיפוט של עיריית ירושלים.
11. עיר עמים, «עקורים בעירם», עמ' 29.
12. <http://www.acri.org.il/he/wp-content/uploads/2015/08/EJ-decade090915.pdf>
13. «כספומט הסמים של ירושלים - מחנה שועפט», עוז רוזנברג, הארץ, 21 בנובמבר 2011, <http://www.haaretz.co.il/news/law/1.1571184>
14. לדברי עיריית אל-עזריה, אם תושבי ירושלים מת במובלעת אשפיה, יש להעביר את גופתו למחסום מעלה אדומים, שם קובעים נציג משרד הבריאות הישראלי ואמבולנס את מותו ומוציאים תעודת פטירה. רק לאחר מכן מכירות הרשויות הישראליות רשמית בפטירה.
15. בחודשים האחרונים החלו הרשויות הישראליות להרוס מספר מבנים בקהילות אלה - בהריסה האחרונה, ב־27 ביולי, נהרסו 15 מבנים נמוכים בכפר קלנדיה.
16. נכון ל־2012 הגיע היקף התחלות הבנייה בשכונת כפר עקב ל־83% ממספר התחלות הבנייה בכל ירושלים, ונכון לתחילת שנת 2013 עמדה להסתיים בנייתן של 1,282 דירות חדשות, כולן בבניינים רב־יחידות. עיר עמים, «עקורים בעירם», עמ' 34.
17. עובדי אגף הפיקוח על הבנייה לא נכנסו לכפר עקב מאז שנת 2005. שם, עמ' 36.
18. מכתב מ־15 ביולי 2016 למשרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים.
19. במקרה זה, שאירע ב־24 במרס 2016, נהרג מבצע פגיעה דקירה בחברון אחרי שכבר נורה ונפצע, ועל פי דיווחים כבר לא נשקפה ממנו סכנה.
20. הפרקליטות הצבאית לחיילים ומשרד היועץ המשפטי לממשלה לשוטרים.